

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Inter gentiles connubia dicimus esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

etiam per consensu. Fides autem consensus est, quando etiam si non fingit manere, corde tamen & ore consensit dicere, & mutuo se circumstant uoxe alii, & mutuo se suscipiant.

CAUSA XXVIII.

Udam infideli in conjugio positus ad fidem conversus est, uxor uero odo fidei Christiana ab eo discipulit. Ille quondam fidelem in uxorem accepit, qua mortua salutaris effectus. Tandem uita & sancta merito in Episcopum eligitur.

- 1. He primus queritur, an conjugium sit inter infideles.
- 2. Secundo, an liceat huic aliam ducere, priore uirgine.
- 3. Tertio, an sit reparandus bigamus, qui ante baptismum habuit uxorem, & post baptismum alteram.

QUESTIO I.

Utrum autem inter infideles conjugium non sit, multis auctoritatibus probatur. Aut enim a Paulus: [Omne, quod non est ex fide, peccatum est.] Coniugium autem infidelium non est ex fide: & ideo peccatum est. Non est conjugium, quia nullum conjugium peccatum est. Item b Augustinus 1: [Non est uera pudicitia hominis infideli cum conjugio sua.] Ubi autem uera pudicitia esse non potest, ibi nec uerum conjugium est. Item Ambrosius 2: [Iustus & iustus dimittit uxorem suam, per quam iuravit ad Deum alienos: Non est enim peccatum in matrimonio, quod extra Dei decretum est factum. Sed cum cogitatur, ut emendandum.] Item Augustinus 3: [Non est ratio conjugii quod sine Deo est.] Ex his omnibus auctoritatibus patet conjugium non esse inter infideles. Sed contra alia ratione adducitur, quibus probatur conjugium esse inter infideles. Quoniam prima est illud Evangelii, quod Christus ait c: [Erat quædam uxor, duo in tres, & tres diuiserunt in duos.] Quod interpretatur illas enumerasset, uxorem in uirum esse diuiserunt, & conuerso. Item: [Qui & non odit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut fratrem propter me, non est meus discipulus.] Uxor infidelium, non fidelem, dixit odio habendam. Item: [Cuius est qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut fratrem, uel uxorem propter me, centuplum accipiet, &c.] Verum in uirum infideli significat, que propter Christum dimittitur, dum peccata esse, quam Christus fides deseruit. Item Apostolus 1: [Si quis fratrem uxorem habet infidelem, & hac consensus habitacionem non, non dimittat illam: & si qua mulier habet uirum infidelem, & sic consentit habitare cum illo, non dimittat uirum.] Item ad Titum 2: [Sicut in passione B. Clementis h. de Theodora & Sisonio legitur mirabiliter corrigisse.]

- 1. Augustinus: Verba ista B. Augustini referuntur 7. ead. seum. uer. nec uera.
- 2. Ambrosius: Hac sunt potius accepta ex glossa ordinaria ad hunc indicatum.
- 3. Augustinus: Hoc non est inventum apud B. Augustinum. Verum apud B. Ambrosium in idem c. 7. prima ad Corinthios sic legitur: Non enim ratum est matrimonium, quod sine Deo uoluntate est, & similia in glossa ordinaria, ibidem ex B. Ambrosio.

C. I. ¶ Bigami probantur, qui ante baptismum habuerunt unam, & post baptismum alteram.

2. Rom. 2. b Lib. 2. de adult. conjug. c. 18. Sent. 2. dist. 39. c. 39. Pam. l. 6. c. 96. d Luc. 12. d Luc. 14. e. Math. 19. f. 1. Cor. 7. g. Ad Tit. 2. h. In Abetia bigamia, & uis. Clementis antiquum.

Item Innocentius Papa Ruffo & Eusebio Episcopis Macedonibus, epist. 23. cap. 2.

Numquid non a erunt admittendi in hereditatis consortiuta, qui ex ea suscepti sunt, que ante baptismum fuit uxor? eruntque appellandi vel naturales, vel spurii, quia non est matrimonium legitimum (ut uobis uideatur) nisi illud, quod post baptismum assumitur: Ipse Dominus cum interrogaretur a Iudæis, si liceret dimittere uxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit: [Quod Deus coniunxit, homo non separet.] Ac ne de his puteretur esse locutus, qui post baptismum uxores fornicantur, meminerint hoc de a Iudæis interrogatum, & Iudæis esse responsum. Quæro, & sollicitus quæro, si una & eadem sit uxoribus, qui antea catechumenus, & postea fit fidelis, filiosque ex ea, cum esset catechumenus suscepit, & postea alios filios, cum fidelis; utrum sint fratres appellandi, an non habeant postea defuncto Patre cum ceteris hereditandæ hereditatis consortium, quibus filiorum nomen regeneratio spiritalis creditur abstulisset. Quod cum ita sentire atque iudicare absurdum est, quæ (malum) ratio est hoc defendi, & uacua magis opinione iactari, quam aliqua auctoritate roborari, cum non possit inter peccata deputari, quod lex præcepit, & Deus injunxit?

C. II. ¶ In fidelis potestate sit, post baptismum uxorem recipere, quam ante dimiserat. Item ex decreto Eutychemi Papæ.

2. ¶ Si quis e gentilis gentilem uxorem dimiserit ante baptismum, post baptismum in potestate ejus erit, eam habere, vel non habere.

C. III. ¶ Fidelis infidelem discedentem sequi non cogitur. Idem.

Simili modo, si unus ex conjugatis baptizatus est, & alter gentilis, & sequi non uult, sicut dicit e Apostolus, infidelis si discedit, discedat.

C. IV. ¶ Sine culpa inquitur uxor, que cum infideli habitare noluerit. Item Augustinus de fide & operibus, c. 16.

Uxor i legitima societate conjuncta, sine ulla culpâ parclinquitur, si cum uiro Christiano permanere noluerit. Non attenditur eo modo illam rectissime dimitti, si uiro suo dicat: non ero uxor tua, nisi mihi de latrocinio diuitias congeras, aut nisi solita lenocinia, quibus nostram domum transigebas, etiam Christianus exerceas, aut si quid aliud vel facinorosum, vel flagitiosum in uirino uerit, quo delectata, uel libidinem explebat, uel furorem victum habebat, uel etiam ornator incedebat. Tunc enim ille, cui uxor hæc dicit, si ueraciter egit penitentiam, & ab operibus mortuis, quando ad baptismum accessit, habetque in fundamento fidem, que h per dilectionem operatur, proculdubio plus tenebitur amore diuina gratia, quam carnis luxuria: & membrum, quod eum scandalizat, fortiter amputabit.

¶ Uxor] Locus Augustini sic habet: Quamobrem & illud, quod dicunt, uelint probare cupientes, quantum ualeat sola fides, ubi Apostolus dicit, quod si infidelis discedit, discedat: non est enim seruituti subiectus frater aut soror in huiusmodi, id est, ut propter fidem Christi etiam ipsa uxor legitima societate conjuncta, sine ulla culpa relinquatur, si cum uiro Christiano propter hoc quod Christianus est, permanere noluerit, non

a Sup. dist. 20. deinde 9. numquid. Burch. l. 4. c. 33. Ivo p. 1. c. 39. Pam. l. 6. c. 96. b Math. 19. c Burch. l. 9. cap. 59. Ivo p. 8. c. 195. Pam. l. 6. c. 97. d Burch. l. 9. c. 60. Ivo p. 8. c. 196. Pam. l. 6. c. 97. e 1. Cor. 7. f Beda 1. Cor. 7. Ivo p. 8. c. 21. Pam. lib. 2. c. 22. g Fleb. 9. h Galat. 3.

attendunt eo modo, &c. Verum ob glossas, potissimum in vers. non attenditur: & quoniam Ivo & Pamormia habent ut Gratianus, nihil est mutatum.

C. V. *¶* Licet dimittitur uxor, qua virum suum cogere queris ad malum.

Item in a sermone Damiani in monte, lib. 1. c. 27. & 28.

Idololatria, quam sequuntur infideles, & qualibet noxia superstitio fornicatio est. Dominus autem permittit & causa fornicationis uxorem dimitti. Sed quia permittit, non iussit, dedit locum Apostolo monendi, ut qui voluerit, non dimittat uxorem infidelem, quo sic fortassis possit fidelis fieri. Item c. 28. c. Si infidelitas fornicatio est, & idololatria infidelitas, & avaritia idololatria, non est dubitandum & avaritiam fornicationem esse. Quis ergo iam quamlibet illicitam concupiscentiam potest recte a fornicationis genere separare, si avaritia fornicatio est? Ex quo intelligitur, quod propter illicitas concupiscentias, non tantum quæ in stupris cum alienis viris aut foeminis committuntur, sed omnino quaslibet, quæ animam corpore male utentem a lege Dei aberrare faciunt, & perniciosè, turpiterque corrumpunt, possit sine crimine, & vir uxorem dimittere, & uxor virum: quia exceptam facit Dominus causam fornicationis, quam fornicationem (sicut supra commemoratum est) generalem & universalem intelligere cogimur. Cum autem ait: [Excepta causa fornicationis:] non dixit, ejus ipsorum, viri an foemina. Non enim tantum fornicantem uxorem dimittere conceditur, sed quisquis eam quoque uxorem dimittit, à qua ipse cogitur fornicari, causa, utique fornicationis dimittit: velut si aliquem cogat uxor sacrificare idolis, qui talem dimittit, causa fornicationis dimittit, non tantum illius, sed & iuz, illius, quia fornicatur, sua, ne fornicetur.

C. VI. *¶* Que simulachrum facit, nec respicit, dimittatur à viro suo.

Idem de adulterina conjugio, lib. 2.

Non d. solum mœchatio est illius, quæ carnem suam coquinat, sed etiam, quæ simulachrum facit, mœchatur. Quod si in his factis perseverat, & poenitentiam non agit, recede ab illa, & noli vivere cum illa. Sin autem, & tu particeps peccati illius eris.

¶ In eo libro non extat, sed apud Hermem in libro pastoru, mandato quarto, ex quo citat Ivo hoc una cum palea, ego dixi 734, q. 1. & 2. Et quoniam in eo mandato tam de viro, quam de muliere agitur, est aliqua verborum varietas, sed eadem sententia.

C. VII. *¶* Amore conjugalit non est à fide recedendum.

Item Ambrosius ad Hilarium.

Si infidelis (dicit Apostolus f.) discedit, discedat: Non est enim servituti subiectus frater aut soror in huiusmodi, id est, si infidelis noluerit esse cum conjugio fidei, hic agnoscat fidelis suam libertatem: neita se subiectum deputet servituti, ut ipsam dimittat fidem, ne conjugem amittat infidelem. Hoc & de filiis, atque parentibus, hoc de fratribus, & sororibus intelligitur, propter Christum omnes esse dimittendos, cum proponitur ista conditio, ut Christum i. dimittat, si illos secum habere desiderat. Hoc ergo, & de domo, atque agris, hoc & de iis rebus, quæ iure pecuniario possidentur, hoc loco accipiendum est.

¶ Sic etiam Ivo: sed habetur apud B. Augustinum, epist. 20. Beda 1. Cor. 7. citat ex Augustino ad consulta Hilarii.

a. Glossa ordin. 1. Corint. 7. & Beda. Ivo part. 2. cap. 248. & 249. b. Matth. 19. Pann. 1. 7. c. 29. c. Infr. 32. qu. 7. Apostolus in fine. d. Ivo p. 2. c. 243. Pann. 1. 7. c. 34. e. Ivo p. 2. c. 233. Pann. 1. 7. c. 33. f. 1. Cor. 7.

1. ¶ Christum] Antea logebatur, ut propter Christum dimittat, si eum secum, &c. Emendatum est. ex epistola B. Augustini. Reliqua verò partim ex ipsa, partim ex textu Gratiani codicibus.

C. VIII. *¶* Quod etiam infideles sunt conjuges, & quod infidelis licet dimittere infidelem.

Item Augustinus ad Pollentium, l. 1. de adulter. con. iugiu, c. 27. & 14.

Iam nunc illud videamus, quod ait Apostolus: a [Cap. 7. Teris autem ego dico, non Dominus,] ad impia scilicet, hoc est, ubi non ambo Christiani fuerant, conjugia locutura. Quod mihi visum est eum monendo dixisse. Quia enim coniunx fidelis relinquere conjugem licet potuit infidelem, ideo fieri hoc non Dominus, sed Apostolus prohibet. Quod enim Dominus prohibet, fieri omnino non licet. Monet ergo Apostolus, quod possit esse multorum occasio lucratorum, ut fideles conjuges in relinquendis infidelibus permittat licentia non uentur. Tibi autem videtur infideles quoque dimitti à fidelibus non licere, quia hoc vetat Apostolus: cum ego dicam licere, quia hoc non vetat Dominus, non tamen expedire, quia hoc ne fiat, monet Apostolus, qui reddat etiam rationem, cur fieri non expediat, quamvis licet. Quomodo b. enim seis (inquit) mulier, si virum saluum facies? aut unde seis vir, si salvam facies uxorem? cum superius dixisset [Sanctificatus est enim vir infidelis in muliere fidei, & sanctificata est mulier infidelis in virum] hoc est in Christiano: [Alioquin filii vestri, inquit, immundi essent: nunc autem sancti sunt.] Sic ad lucrandas conjuges, & filios Christo, etiam exemplis, quæ iam proveniant, videtur hortatus. Cur ergo non expediat infideles conjuges dimitti à fidelibus, causa evidenter expressa est. Non enim propter vinculum cum talibus conjugale servandum, sed ut acquirantur Christo, recedi ab infidelibus conjugibus Apostolus vetat. Multa e sunt enim faciendâ non jubente lege, sed libera charitate: & ea sunt in nostris officiis gratiora, quæ cum liceret nobis etiam non impendere, tamen, causa dilectionis impendimus. Unde prior Dominus ipse cum tributum se non debere monstrasset, solvit tamen ne scandalizaret eos, quibus ad æternam salutem gerens hominem d. consulat. Iam verò Apostolus, quemadmodum ista commendet, ejus verba testantur, ubi dicit: [Cum enim sim liber ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrificerem:] cum paulo superius dixisset: [Nunquid e non habemus potestatem manducandi & bibendi? nunquid non habemus licentiam sororem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? An ego solus, & Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, & de lacte ejus non comedit?] Et paulo post: ¶ Si alius inquit, potestatis vestra participant, quare non magis nos? sed non uti sumus hac potestate, sed omnia toleramus, ne quod impedimentum detemus Evangelio Christi.

C. IX. *¶* Ab infidelibus conjugibus licet recedere, sed non expedit.

Item ibidem, c. 12. & sequentibus.

Sic enim recedere ab infidelibus uxoris vel maritis fideles viri vel foemina: non prohibentur à Domino, ut neque jubeantur. Nam si dimittere tales conjuges juberentur, nullus locus esset consilio monentis Apostoli f. ne hoc fieret. Nullo enim modo, quod Dominus jubet, servus bonus fieri prohiberet. Item paulo post. Cum ergo coepisset gentibus Evangelium pra-

a. 1. Cor. 7. Pann. lib. 6. c. 100. b. al. Quid. c. Hæc. 14. d. al. mortem. e. 1. Cor. 7. 34. f. Beda 1. Cor. 9. Pann. 1. 6. c. 101. dicat.

dicitur, jam conjunctos gentiles comperit con-
 iuges. Ex quibus ſi non ambo crederent, ſed unus, aut
 una infidelis cum fidei conſentire habitare, nec prohiberi
 à Domino debuit fidelis infidelem dimittere, nec
 iuberi: ideo ſcilicet non prohiberi, quia juſtitia permit-
 tit à fornicante diſcedere, & infidelis hominis fornicato-
 rio etiam in corde: nec vera ejus pudicitia cum con-
 juge diſtinet, quia a omne, quod non eſt ex fide, pec-
 catum eſt: quamvis veram habeat fidelis pudicitiam, et-
 iam cum fidei conjuge, quæ non habet veram. Ideo au-
 tem nec iuberi debuerunt fideles ab infidelibus ſepa-
 rari, qui non contra juſſionem Domini gentiles fue-
 rant rabi conjuncti. Quoniam ergo ab infideli fide-
 lem diſcedere nec prohibet, nec jubet Dominus, ideo, ut
 non diſcedat, Apoſtolus b. dicit, non Dominus, habens
 verum Spiritum Sanctum, in quo dare poſſit utile & fide-
 le conſilium. Vnde cum dixiſſet de muliere, cujus vir
 mortuus fuerat: [Beatorum autem erit ſi ſic permanſerit,
 ſecundum conſilium meum:] ne quis hoc conſilium tan-
 quam humanum, non divinum, contempnendum puta-
 ret, adſcit: [Puto autem, quod & ego Spiritum Dei ha-
 beam.] Proinde intelligendum eſt, etiam ipſa, quæ non
 à Domino jubentur, ſed à ſancto ejus famulo utiliter
 ſuadentur, eodem Domino inſpirante ſuaderi. Abſt e-
 lium ut quicumque catholicus dixerit, quod e ſuadet Spi-
 ritus Sanctus, non Dominum ſuadere, cum & ipſe Do-
 minus ſit, & inſeparabilia ſint opera Trinitatis. Dicit
 tamen: [De virginibus autem præceptum Domini non
 habeo: conſilium autem do:] non ut hoc conſilium a-
 lienum exiſtemus à Domino, cum continuo ſequa-
 tur, & dicit [tanquam miſericordiam conſecutus à Do-
 mino, ut fidelem.] Secundum Deum ergo dat fidele
 conſilium non ſuavit, de quo ait [puto autem, quod
 & ego Spiritum Dei habeam.] Veruntamen aliud eſt
 Domini imperium, aliud conſentire ſecundum
 miſericordiam, charitatis, quæ illi à Domino eſt inſpi-
 rata, ut quæ donata, fidele conſilium. Aliud ibi facere
 non licet, hic autem licet: ita ſane, ut plura licitum par-
 tium quidem expedit, partim vero non expedit. Ex-
 pediri, quando non ſolum per juſtitiam, quæ coram
 Domino eſt, permittitur, ſed etiam hominibus nullum
 eſt hoc impedimentum ſalutis inſertur: velut cum dat con-
 ſilium non nubendi Apoſtolus virginibus (unde præce-
 ptum Domini ſe non habere teſtatur) licet aliud facere,
 id eſt, nubere, & minus, quam continentia, bonum ta-
 men tenetæ preparatum: ipſumque licitum etiam expedit:
 quoniam in vetita & illicita nuptiam carnis, inſi-
 mitatem ſe excipit honeſtate nubendi, ut neminem
 impediat ad ſalutem: quamvis magis expediret, magis
 que honeſtum eſſet, ſi virgo conſilium, quod præceptum
 eum non compellit, arriperet. Tunc autem non expedit
 id, quod licitum eſt, quando permittitur quidem, ſed u-
 ſus ipſius poteſtatis aliis aſſert impedimentum ſalutis: ſic
 ut eſt (unde jamdiu loquimur) diſceſſio fidelis conju-
 gis, quia coram illo injuſta non eſt: ſed prohibet Apo-
 ſtolus conſilio charitatis, quia infidelibus aſſert impe-
 dimentum ſalutis: non ſolum, quia pernicioſiſſimè ſcan-
 dalizantur offenti, verum etiam, quia cum in alia conju-
 gata occiderint viventibus eis, à quibus dimittantur, adul-
 teria, ubi illud, quod licet, non expedit, non poteſt dici, ſi di-
 ſciat infidelis, bene faciet, ſi non dimiſerit, melius
 & qui non dat nuptum, melius facit:] quoniam illud
 præceptum Domini quicumque pariter licet (unde ad nihil horum
 trumque expedit, aliud minus, aliud amplius. Vnde ad id,

quod amplius expedit, conſilio Apoſtoli a, quicumque
 poteſt capere, provocatur. Hic autem, ubi de dimitten-
 do, vel non dimittendo infidelis conjugio quaerit, utrum-
 que quidem pariter licitum eſt per juſtitiam, quæ coram
 Domino eſt, & ideo nihil horum Dominus prohibet: ſed
 non utrumque expedit propter infirmitates hominum:
 & ideo id, quod non expedit, Apoſtolus prohibet, dan-
 te ſibi Domino liberum prohibendi locum: quia neque
 id, quod monet Apoſtolus, prohibet Dominus, neque id,
 quod prohibet Apoſtolus, jubet Dominus. Quod niſi
 ita eſſet, neque contra prohibitionem Domini Apoſto-
 lus aliquid moneret, neque contra juſſionem ejus aliquid
 prohiberet. Proinde in his duabus cauſis, una de nu-
 bendo, vel non nubendo, altera de infideli conjuge di-
 mittendo, vel non dimittendo, aliquid ſimile invenitur
 in verbis Apoſtoli, & aliquid diſſimile. Simile quidem,
 quod ibi dicitur, b [præceptum Domini non habeo, conſi-
 lium autem do.] & hic dicit: [ego dico, non Dominus.]
 Quale eſt enim, [præceptum Domini non habeo] tale
 eſt, [non dicit Dominus:] & quale eſt, [conſilium do,]
 tale eſt, [ego dico.] Illud autem diſſimile eſt, quia de
 nubendo & non nubendo dici poteſt, hoc bene fieri, il-
 lud melius, quoniam utrumque expedit, minus unum e,
 magis aliud: at verò de conjuge infideli dimittendo, vel
 non dimittendo, quoniam unum horum non expedit,
 aliud expedit, dici non oportet, qui dimittit, bene fa-
 cit, & qui non dimittit, melius facit: ſed dici oportet, non
 dimittat, quia eſt licet, non expedit. Sic ergo poſſumus
 dicere, melius eſſe infidelem conjugem non dimittere,
 quamvis licet & dimittere: quemadmodum rectè di-
 cimus melius eſſe, quod & licet, & expedit, quam id,
 quod licet, & non expedit. ¶ His d de cauſis factum
 eſt, ut exponens Domini ſermonem, quem prolixum in
 monte habuit, ubi ventum eſt ad quaſtionem de conjugi-
 bus dimittendis, vel non dimittendis, adhibitis etiam A-
 poſtolicis teſtimoniis dicerem, conſilium eſſe Apoſtoli,
 non præceptum Domini, ubi ait: g [Cæteris autem ego
 dico, non Dominus.] monens eos, qui haberent conjuges
 infideles, ut conſentientes habitare ſecum non dimitte-
 rent. Quod utique ideo monendum, non jubendum
 fuit, quia non tanto pondere prohibendi ſunt homines
 facere licita, quamvis non expedit, quanto pondere
 prohibenda illicita. Si autem alicubi Apoſtolus etiam
 illa, quæ jubenda ſunt, monere dignatus eſt, hoc fecit
 parcendo infirmitati, non præjudicando juſſioni. Vnde
 ipſe ſ dixit: g [Non ut confundam vos, hæc ſcribo, ſed
 ut filios meos chariſſimos moneo:] quid habet qua-
 ſtionis, ubi ait: h [Ego dico, non Dominus.] item, ubi
 ait: [Ecce ego Paulus dico vobis, quia circumcidamini,
 Chriſtus vobis nihil proderit.] Numquid etiam hic di-
 xit: Ego dico, non Dominus? Non ſunt itaque iſta ſimi-
 lia: quia etiam illa, quæ jubet Dominus, non eſt indi-
 gnum, neque contrarium, ſi eadem monet Apoſtolus. Mo-
 nemus enim quos charos habemus, ut faciant Domini
 præcepta vel juſſa. Cum verò i ait: [Ego dico, non Domi-
 nus,] ſatis offendit, Dominum non prohibere quod ipſe
 prohibebat. Prohibuiſſet autem Dominus, ſi eſſet illicitum.
 Ergo ſecundum ea, quæ ſuprà diu diximus, multumque
 verſavimus, licitum erat per juſtitiam: ſed etiam licitum
 non erat faciendum propter liberam benevolentiam. ¶
 ¶ Tu k verò, cui placet ita non licere, quod non vetat
 Dominus, ſed Apoſtolus, quemadmodum non licet, quod
 vetat Dominus, cum exponere voluiſſes, quid ſibi vel-
 let, quod ait: [Ego dico, non Dominus.] cum alloque-
 retur fideles, quibus eſſent conjuges infideles, dixiſti,
 quia Dominus juſſit, ne conjugia ſibi diverſæ reli-

a Supra ead. in princip. Rom. 1.4. b 1. Corinth. 7. c al.
 quando, d Ibidem. e Ibid. 1.9.

a 1. Cor. 7. b 1. Corinth. 7. c al. aliud. d Ibid.
 cap. 20. Lib. 1. de ſerm. Domini, cap. 1.4. e 1. Corinth. 7. f al.
 ſi. g 1. Corinth. 4. h Galat. 3. i al. ergo. k Ibid.
 cap. 21.

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

gionis copularentur: & ipsum adhibuisti testimonium Domini dicentis *a* [Non accipies uxorem filio tuo de filiabus alienigenarum, ne traducat eum post Deos suos, & pereat anima ejus.] Addidisti etiam verba Apostoli, ubi ait: *b* [Mulier alligata est, quamdiu vir ejus vivit: quod si mortuus fuerit vir ejus, liberata est: cui vult nubat: tantum in Domino.] Quod ita exposuisti, ut adjungeres, id est, Christiano. Deinde secutus es, & addidisti *c*. Hoc est ergo Domini præceptum tam in veteri, quam novo testamento, ut non nisi unius religionis & fidei conjugia sibi maneant copulata. Si hoc ergo est Domini præceptum tam in veteri testamento, quam in novo, & hoc jubet Dominus, hoc docet Apostolus, ut non nisi unius religionis & fidei maneant copulata conjugia; quare contra hoc Domini iustitiam, contra doctrinam suam, contra præceptum veteris & novi testamenti jubet *d* Apostolus *d*, ut diversæ fidei conjugia maneant copulata? Quia Paulus, inquis, gentium prædicator & Apostolus jam in conjugio positos non solum monet, sed etiam jubet, ut si unus, aut una è conjugibus credidisset, alterum vel alteram non credentem, secum tamen habitare consentientem, non dimitteret. His verbis tuis aliud hoc esse, aliud illud, satis evidenter ostendis. Illud enim de his conjugii agit, quæ sibi primitus copulantur, ne nubat femina non suæ religionis viro, vel ne vir talem ducat uxorem: id enim (ut dicis) jubet Dominus, docet Apostolus, utrumque præcipit testamentum. Hoc autem diversum esse quis abnuat, ubi agitur non de conjugendis, sed de conjunctis? Ambo quippe unius & ejusdem infidelitatis fuerunt, quando conjuncti sunt: sed Evangelium cum venisset, alter vel altera sine altero credidit. Si ergo aliud est hoc (quod sine serupulo ulius dubitationis apparet) cur fidelem cum infideli in conjugio permanere non & Dominus, sicut Apostolus jubet? Nisi forte loco isto vacat, quod tam fidenter ipse Apostolus ait: *g* [An vultis experimentum accipere ejus, qui in me loquitur Christus?] Et utique Dominus est Christus. Intelligis ne, quid dicam? An in hoc explanando aliquanto diligentius immorabor? Attende, ut rem ipsam tanquam in conspectu considerandam planiore sermone ponamus. Ecce conjuges duo unius infidelitatis fuerunt, quando conjuncti sunt. Nulla de his quaestio est, quæ pertinet ad illam Domini iustitiam, doctrinamque Apostolicam, & præceptum veteris & novi testamenti, quo prohibetur fidelis cum infideli conjugium copulare. Iam sunt conjuges, & ambo adhuc sunt infideles, adhuc tales sunt, quales fuerunt, antequam jungerentur, qualesque conjuncti sunt. Venit Evangelii prædicator, credidit eorum unus, aut una; sed ita ut infidelis cum fidei habitare consentiat. Iubet fideli Dominus, ne infidelem dimittat, an non jubet? si dixeris, jubet, reclamatione Apostoli. [Ego dico, non Dominus.] Si dixeris, non jubet, causam requiro. Neque illam mihi responsum es, quam tuis literis indidisti, quia Dominus prohibet fideles infidelibus jungi. Hic enim nullo modo est ista causa: de jam junctis loquimur; non de jungendis. Si ergo tu causam non invenisti, cur non vetet Dominus, quod vetat Apostolus: (cernis enim jam, ut existimo, non esse ipsam, quam esse putaveras) vide, ne forte illa sit, quæ mihi visa est tunc proferenda, & nunc defendenda: ut scilicet illud intelligamus dicere Dominum, quod habet coram illo nullo modo transgredienda iustitia, id est, quod ita jubet aut vetat, ut aliud facere omnino non liceat.

¶ Iubet Apostolus *Quæ sequuntur, usq. ad vers. jam in conjugio addita sunt ex B. Augustino, quemadmodum & in extremo à vers. vide ne forte usq. ad finem, ut sit perfecta sententia. Multa autem sunt emendata ex eodem originali, cum manuscriptis utram exemplaribus: & Bedæ collato.*

a Deut. 7. *b* 1. Cor. 7. *c* ad. Ipsi. *d* 1. Cor. 7. *e* Sem. 4. *f* 1. Cor. 7. *g* 2. Cor. 2.

4 pars. Contra inventur in concilio Toletano 11 cap. 62.

C. X. *¶* Nisi ad fidem Judeus accesserit, separatur ab uxore fidelis.

Iudei *a*, qui Christianas mulieres in conjugio habent, admonentur ab Episcopo civitatis ipsius, ut si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in ejus permanere conjunctione, quæ jam in Christianam translata est fides. Filii autem, qui ex talibus nati existunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Si militet & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris, Christianam sequantur religionem, non Judaicam superstitionem.

Verum hoc idcirco statutum est, ne dum fidelis salutem quaerit infidelis, potius ipse cum ea infidelitatem perditionem recipiat.

C. XI. *¶* A parentum infidelium separatur consortio fidelis filii, ne eorum involvantur erroribus.

Unde in eodem concilio, cap. 37. tam de filiis Iudeorum, quam de ceteris ad fidem convertentibus statutum est, ut infidelium consortia evitent.

Iudeorum *b* filios vel filias, ne parentum ultra vivuntur erroribus, ab eorum consortio separari debent, imus, deputatos *c* aut monasteriis, aut Christianis viris, aut mulieribus Deum timentibus, ut sub eorum conversatione cultum fidei discant, atque in melius instruantur in moribus, quam in fide proficiant.

C. XII. *¶* Iudeis ad fidem convertentibus cum infidelis nulla sit communio.

Item cap. 62.
Sæpe *d* malorum consortia etiam bonos corrumpunt, quanto magis eos qui ad vitia proni sunt? Nulla igitur ultra communio fit Hebræis ad fidem Christianam translatis, cum his, qui adhuc in veteri ritu consistunt, sed forte eorum participatione *e* subvertantur. Quicquid ergo ex his, qui baptizati sunt, amodo infidelium consortia non vitaverint, & hi Christianis donentur, & publicis cadibus deputentur.

C. XIII. *¶* Cum Iudeis nec manducandum, nec habitandum, nec eis ex medicamentis accipiendum est.

Item ex sexta synodo c. 11.

Nillus *g* eorum, qui in sacro sunt ordine, aut Iazyma Iudeorum manducet, aut cum eis habitet, aut aliquem eorum in infirmitatibus suis vocet, aut medicetur, nam ab eis percipit, aut cum eis in balneo lavet. Si vero quisquam hoc fecerit, si clericus est, deponatur, si laicus, excommunicetur.

C. XIV. *¶* Clerici sive laici vitent Iudeorum consortia, nec eos ad sua consortia recipiant.

Item ex concilio Agathensi b. cap. 42.

Omnes *i* deinceps clerici, sive laici, Iudeorum consortia vitent, nec eos ad convivium quisquam accipiat, quia cum apud Christianos communibus cibis utantur, indignum atque sacrilegum est eorum cibis Christianis sumi: cum ea, quæ Apostolo *k* permittit nos sumimus, ab illis judicentur immunda, ac sic magis incipient esse Christiani, quam Iudei; si nos, qui

a Burch. lib. 2. c. 3. Ivo p. 1. c. 277. Pann. 1. c. 72. *b* Burchardus lib. 2. cap. 84. Ivo p. 1. c. 278. Pannorm. 1. c. 74. *c* al. de p. d. Burch. 1. 4. c. 14. Ivo p. 1. c. 278. Pann. 1. c. 74. *e* al. de p. cap. 10. *f* Apostolorum Can. 65. *g* Ivo p. 3. d. 116. *h* al. eil. Veneticum, cap. 12. *i* Ivo part. 3. cap. 117. *k* al. meth. 4.

ab aliis opponuntur, utamur, illi vero à nobis oblata con-

temnant. **S. PAULUS.** Exhibet, evidenter colligitur, conjugium esse inter infideles. Illud vero Apostoli: [Omne à quod non est ex fide, peccatum est.] non ita intelligendum est, ut quicquid sit ab infidelibus, peccatum esse peccatum; sed omne, quod contra conscientiam sit, est ad Deum peccatum. Unde Ambrosius 1, [Peccatum est, quod alter sit, quam probatum est.]

Item Augustinus 2 super eandem locum. [Omne, quod alter sit, quam probatum est, peccatum est: non tamen omne, quod sit cum fide, bonum est. I. quod continent, que est ex culpa, vocet.] Hinc etiam Apostolus ait: b [Iustus, qui non iudicat semetipsum in eo, quod probat,] id est, qui non facit damnabilem 3 semetipsum, aliter faciendo, quam probat esse faciendam. Vel, omne, quod non est ex fide, dicitur esse peccatum, quia quicquid ex fide non fit, ut ad eternam valeat salutem, vane reputatur apud Deum. Unde Augustinus e ait: [Omne, quod contra conscientiam sit, peccatum est: nec valet esse bonum, quod sit ab eo. Deo 4. Ubi enim deest agnatio eterna & incommutabilis veritas, falsa virtus est etiam in optimis meritis.]

Item caro dicitur, [non est vera pudicitia hominis infidelis cum conjugio.] negatur pudicitia esse vera, quantum ad effectum, ad primum velletis eterna salutis. Sicut d enim apud hereticos sit contra veritatem esse vera, non quantum ad formam, sed quantum ad virtutem, sic & virtutis negantur esse vera apud infideles, non quia vera non sunt, iuxta illud Hieronymi: [virtutibus 5 Romanos preceperunt imperium,] sed quia effectus carent eterna salutis.

Item illud Ambrosii: e [Non est putandum matrimonium, quod contra Dei decretum factum est, sed cum cognoscitur, ad non continentem, non ostendit conjugium non esse inter infideles. Nihil tamen Divini præcepti gentilibus prohibentur conjugii genus. Accipere enim conjugium extra Dei decretum sit. Illa itaque continent videtur, separari ab invicem, qui contra Deum, vel recte dicitur copulati sunt: ut pote infidelis cum fidelibus, vel conjugium cum conjugio, vel affines cum affinis. Hi omnes, si in veteri copulati fuerint, separandi sunt.]

Item vide Ambrosius Referuntur verba glossæ ordinaria in non traduntur. Verba autem Ambrosii in eundem locum sunt hæc. Recte peccatum appellat, quod aliter fit, quod probatum est.

Item Augustinus. Hæc non sunt inventa apud B. Augustinum: sed a vers. non omne, usq; ad vers. nocet, sunt ex ratione glossæ ordinaria ibidem.

Item damnabilem] In glossa interlineari ibidem hæc legetur, qui non facit se damnabilem, nocendo aliis de suo bono.

Item abique Deo] Apud B. Augustinum, & in glossa ordinaria legitur, & nihil est bonum sine summo bono. Reliqua vero ut apud Gratianum.

Item virtutibus] Hæc non sunt reperta apud B. Hieronymum. Sententia hæc potest ex B. Augustino in quinta de civit. Deo c. 12. hujus ad 17.

C. XV. ¶ **Fideles infidelibus non sunt conjugio copulandi.**

Hæc veritas idem Ambrosius in libro de Patriarchis, lib. 1. de Abraham, c. 9.

Curare. Cave, inquam, gentilem, aut Iudæam, atq; alienigenam, hoc est hæreticam, & omnem alienam à fide tua morem accersas tibi. Prima conjugii fides, castitatis gratia est, & infra. ¶ Si Christiana sit, non est satis, nisi ambobus manant sitis sacramento baptismatis. Simul ad orationem nocte vobis surgendum est, & conjunctis precibus obsecrandus Deus.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

C. XVI. ¶ **Cura hæreticu catholicis non miscantur conjugia.**

Item ex concilio Agathensi a, cap. 67. **Non** oportet cum hominibus & hæreticis miscere connubia, & vel filios vel filias dare, sed potius accipere, si tamen se proficiantur Christianos esse futuros, & catholicos.

C. XVII. ¶ **Christiana communione careat, qui Iudaica pravitate conjugali se vinculo sociat.**

Item ex concilio Vrbanensi d. **SI** quis Iudaicæ pravitate conjugali societate jungitur, sive Christiana Iudæa, sive Iudæa Christiano mulier carnali confortio miscetur, quicumque eorum tantum nefas admisisse cognoscitur, à Christiano coetu atque convivio, & à communione ecclesiæ protinus segegetur.

Item Eadem sententia quibusdam verbis mutatis habetur in concilio Arvernensi, c. 6. Et similia sunt in Aurelianensi II. c. 19.

Item illud Augustini, [Non est ratum conjugium, quod sine Deo est.] Non negat conjugium esse inter infideles. Conjugium enim aliud est legitimum & non ratum, aliud ratum & non legitimum, aliud legitimum & ratum. Legitimum conjugium est, quod legali institutione, vel proximita moribus contrahitur. Hoc inter infideles, ratum non est, quia non est firmum & involubile. Conjugium eorum. Dato enim libello repudii, licet eis recedere ab invicem, & alii copulari lege sivi, non lege pot, quam non sequuntur. Inter fideles vero ratum conjugium est, quia conjugia semel inita inter eos, ulterius solvi non possunt. Horum quosdam sunt legitima, veluti cum uxor à parentibus traditur, a sponsi datur, & a sacerdote benedicitur. Hæc talia conjugia, legitima & rata appellantur. Illorum vero conjugia, qui contemptu omnibus illis solemnitatibus solo assensu aliquam sibi in conjugem copulant, hujusmodi conjugium non legitimum, sed ratum tantummodo esse creditur.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

Item Inviolabile] Sicut in omnibus vetustis exemplaribus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo violabile.

QVÆSTIO II.

Quod vero uxore vivente alteram ducere non possit 1, testatur scriptura 2, dicens. (Alioquin si disceditis ab invicem, & volentes cohabitare dimittitis, & alius vos copulaverit, adulteri eritis, & filii vestri, qui postea nascuntur, erunt immundi, id est, spurii.)

Item Non possit] In vulgari sequebantur hæc, qui infidelis dimisit, que in manuscriptis exemplaribus non habentur.

Item Scriptura] Hæc non sunt verba ipsa scriptura, sed in glossa ordinaria ex Ambrosio ad ea verba 1. Cor. 7. alioquin filii vestri, &c. hæc leguntur. Si dimittitis, invicem nolentes cohabitare, & alius vos copulatis, adulteri estis, & filii vestri spurii, & ideo immundi.

C. I. ¶ **Non potest quis post baptismum alteram ducere, vivente ea, que ante baptismum sibi fuerit virgo copulata.**

Item ex concilio Meldensi, cap. 1.

SI quis habuerit uxorem virginem ante baptismum, vivente illa post baptismum, alteram habere non potest. Crimina enim in baptismum solvuntur, non conjugia.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

Item Et in Laodicensi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. l. 10. part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenses. e Seno tent. ibid. sup. ead. in principio. f sup. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. l. 10. p. 8. cap. 197. Patmorem l. 6. cap. 98.

